

5. Матюхина М. В. Мотивация учения младших школьников. М. : Педагогика, 1984. 144 с.
6. Дзюбка Л. В., Гриценко Л. І Мотивація навчальної діяльності як психолого-педагогічна проблема. *Психолінгвістика*. 2009. Вип. 4. С. 33–43.
7. Подласый И. П. Педагогика: 100 вопросов – 100 ответов. Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М. : Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. 368 с.
8. Слостенин В. А., Каширин В. П. Педагогика и психология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М. : Изд. центр «Академия», 2001. 480 с.
9. Столяренко А. М. Психология и педагогика. М. : ЮНИТИ, 2002. 423 с.
10. Фридман Л. М., Волков К. Н. Психологическая наука – учителю. М. : Просвещение, 1985. 224 с.
11. Яременко Л. Мотивація навчального процесу як педагогічна проблема. *Вища освіта України*. 2014. С. 69–74.

УДК 37.018

ОСНОВНИ КОМПОНЕНТИ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ШКОЛИ

І. В. Чубаха

Провідні тенденції освіти у світі пов'язані з ідеєю створення умов для розвитку особистості. «Потреба в самореалізації – одна з провідних потреб особистості, що є внутрішнім стимулом людської діяльності. Створення освітнього середовища для розвитку особистості, здатної до такого типу самореалізації – основне завдання сучасної школи» [1, с. 235].

Освітнє середовище – це сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти. Це система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні» [2, с. 367].

Істотними характеристиками цього середовища є гнучкість, різноманітність, доступність у часі та просторі, які забезпечують людині розуміння саме себе і навколишнього середовища, сприяють виконанню його соціальної ролі. Головною цінністю освіти стає розвиток в людині потреби і можливості вийти за межі того, що вивчається, здібності до самореалізації творчого потенціалу, спрямованості на саморозвиток і самоосвіту. Таке уявлення діаметрально змінює підхід до освіти, особливо в його прогностичній інтерпретації: головне не система жорстко детермінованих освітніх установ по суті, нав'язувана людині й що обмежує свободу вибору, а людина, котра свідомо вибирає індивідуальну освітню траєкторію відповідно до своїх інтересів і здібностей, що визначають його освітні потреби.

Сучасне освітнє середовище включає наступні компоненти:

1. Зміна організації простору класу.

Тут мова йде про урізноманітнення варіантів організації навчального простору в класі, використання мобільних робочих місць, які легко трансформувати для групової роботи, створення навчальних осередків, ергономічність, простота, універсальність. Зонування класного приміщення не є ані проблемою, ані рішенням проблеми – воно є лише одним з елементів особистісно-орієнтованого освітнього середовища, пов'язаним перш за все з гнучкою організацією навчального приміщення.

У класі слід виділити незмінні стаціонарні осередки, що становлять його основу – «каркас». Як правило, це робоче місце вчителя, основна класна дошка, ємності для зберігання навчальних матеріалів – як обмеженого доступу, так і відкриті для учнів. Інші елементи облаштування класу можуть бути мобільними, забезпечувати гнучкість, можливість швидкої реорганізації.

2. Упровадження ІКТ в освітню систему.

Передавання знань є складовою людської діяльності, тому застосування новітніх інформаційних технологій у галузі освіти зумовлені двома чинниками. З одного боку, це необхідність підготувати учня до його майбутнього робочого місця, а з іншого – необхідність більш ефективної передачі знань, до швидкого сприйняття й обробки інформації, яка надходить, успішно її відображати і використовувати. Наявність знань та вмінь з інформаційних технологій стає базовою вимогою для випускника школи.

Основною метою ІКТ навчання є підготовка учнів до життєдіяльності, яка відповідає умовам інформаційного суспільства. Педагогічним завданням ІКТ навчання є підвищення якості, інтенсивності і ефективності уроку; розвиток творчості учня; формування інформаційної культури учня.

3. Освітній простір не обмежується будівлею школи.

У час, коли частина учнів залишилась на непідконтрольній території, гостро стає питання організації дистанційного навчання. Кожна дитина на території всієї України має право отримати українську середню освіту.

«Дистанційна форма здобуття освіти – це індивідуалізований процес здобуття освіти, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [3].

4. Сучасна бібліотека – в кожній школі.

Кожна школа повинна мати у своїй структурі сучасну бібліотеку, яка стане ресурсним осередком і експериментальним майданчиком для учнів і вчителів, забезпечить вільний доступ до якісних електронних підручників, енциклопедій, бібліотек, лабораторій. Сучасна бібліотека – це місце, де учень, вчитель, бібліотекар зустрічаються щодня для спільної роботи, де на практиці виховується потреба в знаннях, даються навички пошуку потрібної інформації, закладаються основи самоосвітньої діяльності. Її мета – надати учням і педагогам допомогу у забезпеченні їхніх інформаційних потреб. Активність такої бібліотеки залежить від співпраці з іншими бібліотекарями, бібліотечним активом, педагогічним колективом та учнями.

5. Інклюзивна освіта.

Інклюзивне навчання – навчання учнів із особливими потребами вводячи їх до загального освітнього середовища за місцем їхнього проживання. Інклюзивне навчання розглядається як альтернатива інтернатній системі (коли дітей з особливими потребами утримують та навчають окремо від інших дітей) та навчанню вдома. Закон України «Про освіту» у статті 1 визначив поняття особи з особливими освітніми потребами так: це «особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту» [3]. Тобто до категорії таких осіб можуть підпадати не тільки учні з інвалідністю, а й внутрішньо переміщені особи, діти-біженці та діти, які потребують додаткового та тимчасового захисту, особи, які здобувають спеціалізовану освіту та/або можуть прискорено опанувати зміст навчальних предметів, учні з особливими мовними освітніми потребами тощо. Інклюзивне навчання полягає в тому, що в звичайному класі вчаться звичайні діти, просто деякі з них вчаться трошечки по-іншому – наприклад, використовуючи шрифт Брайля. Але в такому класі ні в якому разі не має бути відокремлення одних дітей від інших (навіть на рівні риторики).

Отже, створення освітнього середовища здатне забезпечити формування основ нового культурно-освітнього та соціально-педагогічного мислення. Такий підхід дає підстави розглядати поняття освітнього середовища як відображення єдності соціокультурного і духовного життя суспільства та безперервної системи освіти.

Література

1. Бондаревская Е. В. Теория и практика личностно-ориентированного образования. Ростов-на-Дону : Изд-во РГПУ, 2000. – 352 с.
2. Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю. Словарь по педагогике. М. : МарТ, 2005. 448 с.
3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 60–61.